

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (τρίτο τμήμα)

της 11ης Μαρτίου 2010*

Στην υπόθεση C-522/08,

με αντικείμενο αίτηση εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 234 ΕΚ, υποβληθείσα από το Naczelny Sąd Administracyjny (Πολωνία) με απόφαση της 17ης Σεπτεμβρίου 2008, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 28 Νοεμβρίου 2008, στο πλαίσιο της δίκης

Telekomunikacja Polska SA w Warszawie

κατά

Prezes Urzędu Komunikacji Elektroniczej,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (τρίτο τμήμα),

συγκείμενο από τους Κ. Lenaerts, πρόεδρο τμήματος, R. Silna de Lapuerta, E. Juhász, Γ. Αρέστη (εισηγητή) και D. Šváby, δικαστές,

* Γλώσσα διαδικασίας: η πολωνική.

γενικός εισαγγελέας: N. Jääskinen
γραμματέας: K. Malacek, διοικητικός υπάλληλος,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζητήσεως της 10ης Δεκεμβρίου 2009,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που κατέθεσαν:

- η Telekomunikacja Polska SA w Warszawie, εκπροσωπούμενη από τους H. Romańczuk, P. Paśnik και A. Mednis, adwokaci,
- ο Prezes Urzędu Komunikacji Elektronicznej, εκπροσωπούμενος από τις D. Dziedzic-Chojnacka και H. Gruszecka,
- η Πολωνική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον M. Dowgielewicz, την A. Kraińska και τον S. Sala,
- η Ιταλική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από την I. Bruni, επικουρούμενη από τον P. Gentili, avvocato dello Stato,

— η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τους W. Wils και A. Nijenhuis και την K. Mojszowicz,

κατόπιν της αποφάσεως που έλαβε, αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα, να εκδικάσει την υπόθεση χωρίς την ανάπτυξη προτάσεων,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

- 1 Η αίτηση εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία των οδηγιών 2002/21/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 7ης Μαρτίου 2002, σχετικά με κοινό κανονιστικό πλαίσιο για δίκτυα και υπηρεσίες ηλεκτρονικών επικοινωνιών (οδηγίας-πλαisiού) (ΕΕ L 108, σ. 33, στο εξής: οδηγία-πλαίσιο), και 2002/22/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 7ης Μαρτίου 2002, για την καθολική υπηρεσία και τα δικαιώματα των χρηστών όσον αφορά δίκτυα και υπηρεσίες ηλεκτρονικών επικοινωνιών (οδηγίας «καθολική υπηρεσία») (ΕΕ L 108, σ. 51, στο εξής: οδηγία «καθολική υπηρεσία»).
- 2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο διαφοράς μεταξύ της Telekomunikacja Polska SA w Warszawie (στο εξής: TP) και του Prezes Urzędu Komunikacji Elektronicznej (προέδρου της αρμόδιας αρχής για τις ηλεκτρονικές επικοινωνίες, στο εξής: πρόεδρος της UKΕ) σχετικά με απαγόρευση προς την TP να εξαρτά τη σύναψη συμβάσεως

παροχής υπηρεσιών από τη σύναψη, από τον τελικό χρήστη, συμβάσεως σχετικά με την παροχή άλλων υπηρεσιών.

Το νομικό πλαίσιο

Η ρύθμιση της Ενώσεως

Οι οδηγίες «πλαίσιο» και «καθολική υπηρεσία»

- 3 Κατά το άρθρο 1, παράγραφος 1, της οδηγίας-πλαisiού:

«Η παρούσα οδηγία θεσπίζει εναρμονισμένο πλαίσιο για τη ρύθμιση υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών, δικτύων ηλεκτρονικών επικοινωνιών, συναφών ευκολιών και συναφών υπηρεσιών. Καθορίζει τα καθήκοντα των εθνικών κανονιστικών αρχών [(στο εξής: ΕΚΑ)] και θεσπίζει σύνολο διαδικασιών για την εξασφάλιση της εναρμονισμένης εφαρμογής του κανονιστικού πλαισίου σε ολόκληρη την [Ένωση].»

- 4 Κατά το άρθρο 2, στοιχείο ζ', της οδηγίας-πλαisiού, ΕΚΑ είναι «ο ή οι φορείς στους οποίους ένα κράτος μέλος έχει αναθέσει οποιαδήποτε από τα κανονιστικά καθήκοντα που καθορίζονται στην παρούσα οδηγία και τις ειδικές οδηγίες».

5 Το άρθρο 8 της οδηγίας-πλαisiού ορίζει:

«1. Τα κράτη μέλη εξασφαλίζουν ότι, κατά την άσκηση των κανονιστικών καθηκόντων που προβλέπονται στην παρούσα οδηγία και τις ειδικές οδηγίες, οι [ΕΚΑ] λαμβάνουν κάθε εύλογο μέτρο που στοχεύει στην επίτευξη των στόχων των παραγράφων 2, 3 και 4. Τα εν λόγω μέτρα είναι ανάλογα προς τους στόχους αυτούς.

[...]

4. Οι [ΕΚΑ] προάγουν τα συμφέροντα των πολιτών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, μεταξύ άλλων:

[...]

β) εξασφαλίζοντας υψηλού επιπέδου προστασία για τους καταναλωτές κατά τις συναλλαγές τους με τους προμηθευτές, ιδίως με την εξασφάλιση της διαθεσιμότητας απλών και μη δαπανηρών διαδικασιών επίλυσης διαφορών, τις οποίες διενεργεί όργανο ανεξάρτητο από τα ενδιαφερόμενα μέρη.

[...]».

- 6 Το άρθρο 15 της οδηγίας-πλαisiού αφορά τη διαδικασία καθορισμού της αγοράς. Η παράγραφός του 3 ορίζει:

«Οι [ΕΚΑ], λαμβάνοντας ιδιαιτέρως υπόψη τη σύσταση και τις κατευθυντήριες γραμμές, καθορίζουν τις σχετικές αγορές που αντιστοιχούν στις εθνικές συνθήκες, ιδίως τις σχετικές γεωγραφικές αγορές εντός της επικράτειάς τους, σύμφωνα με τις αρχές του δικαίου περί ανταγωνισμού. Οι [ΕΚΑ] ακολουθούν τη διαδικασία των άρθρων 6 και 7, πριν να καθορίσουν αγορές διαφορετικές από εκείνες που ορίζονται στη σύσταση.»

- 7 Το άρθρο 16 της οδηγίας-πλαisiού, το οποίο αφορά τη διαδικασία αναλύσεως της αγοράς, ορίζει:

«1. Το ταχύτερο δυνατό μετά την έκδοση ή οιαδήποτε ενημέρωση της σύστασης, οι [ΕΚΑ] διεξάγουν ανάλυση των σχετικών αγορών, λαμβάνοντας ιδιαιτέρως υπόψη τις κατευθυντήριες γραμμές. Τα κράτη μέλη διασφαλίζουν ότι η ανάλυση αυτή διεξάγεται, όπου απαιτείται, σε συνεργασία με τις εθνικές αρχές για τον ανταγωνισμό.

2. Όταν μια [ΕΚΑ], δυνάμει των άρθρων 16, 17, 18 ή 19 της οδηγίας [“καθολική υπηρεσία”] ή των άρθρων 7 ή 8 της οδηγίας 2002/19/ΕΚ [του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 7ης Μαρτίου 2002, σχετικά με την πρόσβαση σε δίκτυα ηλεκτρονικών επικοινωνιών και συναφείς ευκολίες, καθώς και με τη διασύνδεσή τους (οδηγία “πρόσβαση”)] (ΕΕ L 108, σ. 7, στο εξής: οδηγία “πρόσβαση”), πρέπει να καθορίσει αν θα επιβληθούν, θα διατηρηθούν, θα τροποποιηθούν ή θα αρθούν υποχρεώσεις επιχειρήσεων, καθορίζει, με βάση την ανάλυση αγοράς, που αναφέρεται

στην παράγραφο 1 του παρόντος άρθρου, κατά πόσον μια σχετική αγορά είναι όντως ανταγωνιστική.

[...]

4. Εφόσον μια [ΕΚΑ] διαπιστώσει ότι μια συγκεκριμένη αγορά δεν είναι όντως ανταγωνιστική, εντοπίζει επιχειρήσεις με σημαντική ισχύ στην εν λόγω αγορά σύμφωνα με το άρθρο 14 και επιβάλλει τις ενδεδειγμένες ειδικές κανονιστικές υποχρεώσεις που αναφέρονται στην παράγραφο 2 του παρόντος άρθρου ή διατηρεί ή τροποποιεί τις εν λόγω υποχρεώσεις, εφόσον αυτές υφίστανται ήδη.

[...]»

8 Κατά το άρθρο 10, παράγραφος 1, της οδηγίας «καθολική υπηρεσία»:

«Τα κράτη μέλη εξασφαλίζουν ότι οι καθορισμένες επιχειρήσεις, κατά την παροχή ευκολιών και υπηρεσιών πέραν εκείνων που αναφέρονται στα άρθρα 4, 5, 6 και 7 και στο άρθρο 9, παράγραφος 2, καθορίζουν όρους και προϋποθέσεις έτσι ώστε ο συνδρομητής να μην είναι υποχρεωμένος να πληρώνει για ευκολίες ή υπηρεσίες, που δεν είναι απαραίτητες ούτε υποχρεωτικές για την αιτούμενη υπηρεσία.»

- 9 Το άρθρο 17 της οδηγίας «καθολική υπηρεσία», το οποίο επιγράφεται «Ρυθμιστικοί έλεγχοι των λιανικών υπηρεσιών», ορίζει στις παραγράφους του 1 και 2:

«1. Τα κράτη μέλη εξασφαλίζουν ότι, αν:

- α) ως αποτέλεσμα μιας ανάλυσης αγοράς, που διεξάγεται σύμφωνα με το άρθρο 16, παράγραφος 3, μια [ΕΚΑ] κρίνει ότι μια συγκεκριμένη λιανική αγορά, που προσδιορίζεται σύμφωνα με το άρθρο 15 της οδηγίας[-πλαισίου], δεν είναι επαρκώς ανταγωνιστική και
- β) η [ΕΚΑ] καταλήγει στο συμπέρασμα ότι οι υποχρεώσεις που επιβάλλονται δυνάμει της οδηγίας [“πρόσβαση”] ή το άρθρο 19 της παρούσας οδηγίας δεν έχουν ως αποτέλεσμα την επίτευξη των στόχων του άρθρου 8 της οδηγίας[-πλαισίου],

οι [ΕΚΑ] επιβάλλουν κατάλληλες κανονιστικές υποχρεώσεις στις επιχειρήσεις οι οποίες έχουν ανιχνευθεί ως έχουσες σημαντική ισχύ σε μια συγκεκριμένη λιανική αγορά σύμφωνα με το άρθρο 14 της οδηγίας[-πλαισίου].

2. Οι υποχρεώσεις που επιβάλλονται δυνάμει της παραγράφου 1 βασίζονται στη φύση του εντοπιζόμενου προβλήματος και είναι αναλογικές και δικαιολογημένες, λαμβανομένων υπόψη των στόχων του άρθρου 8 της οδηγίας[-πλαισίου]. Οι επιβαλλόμενες υποχρεώσεις μπορούν να περιλαμβάνουν την υποχρέωση των προσδιοριζόμενων επιχειρήσεων να μην χρεώνουν υπερβολικές τιμές, να μην παρεμποδίζουν την είσοδο νεοεισερχόμενων στην αγορά, να μην προκαλούν στρεβλώσεις στον ανταγωνισμό με τον καθορισμό ιδιαίτερα χαμηλών τιμών προς προσέλκυση πελατών, να μην παρέχουν, με αθέμιτο τρόπο, προνόμια σε ειδικούς τελικούς χρήστες ούτε να δεσμοποιούν, χωρίς εύλογη αιτία, τις υπηρεσίες. Οι [ΕΚΑ] μπορούν να επιβάλλουν στις επιχειρήσεις αυτές κατάλληλα μέτρα περιορισμού των τιμών λιανικής, μέτρα για τον έλεγχο των επιμέρους τιμολογίων ή μέτρα για προσανατολισμό των τιμολογίων στο κόστος ή των τιμών σε συγκρίσιμες αγορές, προκειμένου να προστατεύουν τα

συμφέροντα των τελικών χρηστών και παράλληλα να προωθούν τον πραγματικό ανταγωνισμό.»

- 10 Το άρθρο 20, παράγραφος 1, της οδηγίας «καθολική υπηρεσία» διευκρινίζει ότι, στον τομέα των συμβάσεων, η οδηγία αυτή έχει εφαρμογή τηρουμένων της σχετικής με την προστασία των καταναλωτών ρυθμίσεως της Ενώσεως και της σύμφωνης με τη νομοθεσία της Ενώσεως εθνικής ρυθμίσεως.

Η οδηγία 2005/29/ΕΚ

- 11 Το άρθρο 2 της οδηγίας 2005/29/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 11ης Μαΐου 2005, για τις αθέμιτες εμπορικές πρακτικές των επιχειρήσεων προς τους καταναλωτές στην εσωτερική αγορά και για την τροποποίηση της οδηγίας 84/450/ΕΟΚ του Συμβουλίου, των οδηγιών 97/7/ΕΚ, 98/27/ΕΚ, 2002/65/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου και του κανονισμού (ΕΚ) 2006/2004 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου (οδηγίας για τις αθέμιτες εμπορικές πρακτικές) (ΕΕ L 149, σ. 22), ορίζει:

«Για τους σκοπούς της παρούσας οδηγίας νοούνται ως:

[...]

- δ) “εμπορικές πρακτικές των επιχειρήσεων προς τους καταναλωτές” κάθε πράξη, παράλειψη, τρόπος συμπεριφοράς ή εκπροσώπησης, εμπορική επικοινωνία, συμπεριλαμβανομένης της διαφήμισης και του μάρκετινγκ, ενός εμπορευομένου, άμεσα συνδεδεμένη με την προώθηση, πώληση ή προμήθεια ενός προϊόντος σε καταναλωτές·

[...]».

12 Κατά το άρθρο 4 της οδηγίας αυτής:

«Τα κράτη μέλη δεν περιορίζουν ούτε την ελεύθερη παροχή υπηρεσιών ούτε την ελεύθερη κυκλοφορία αγαθών για λόγους που εμπίπτουν στον τομέα όπου επιδιώκεται η προσέγγιση της νομοθεσίας μέσω της παρούσας οδηγίας.»

Η εθνική ρύθμιση

13 Το άρθρο 46, παράγραφος 2, του νόμου περί τηλεπικοινωνιών (ustawa — Prawo telekomunikacyjnej) της 16ης Ιουλίου 2004 (Dz. U. αριθ. 171, λήμμα 1800), όπως έχει εφαρμογή στην υπόθεση της κύριας δίκης (στο εξής: νόμος περί τηλεπικοινωνιών), ορίζει:

«2. Για την προστασία του τελικού χρήστη, ο πρόεδρος της [UKE] δύναται, με απόφασή του, να υποβάλει μια επιχείρηση τηλεπικοινωνιών με σημαντική ισχύ στην αγορά του λιανικού εμπορίου στις ακόλουθες υποχρεώσεις:

[...]

5) να μην επιβάλλει στον τελικό χρήστη να γίνει συνδρομητής για υπηρεσίες που δεν του είναι χρήσιμες.

[...]»

14 Το άρθρο 57, παράγραφος 1, του νόμου περί τηλεπικοινωνιών ορίζει:

«1. Ο παρέχων υπηρεσίες δεν δύναται να εξαρτήσει τη σύναψη συμβάσεως παροχής προσβάσιμων από το κοινό υπηρεσιών τηλεπικοινωνιών, περιλαμβανομένης της συνδέσεως με το δημόσιο τηλεφωνικό δίκτυο, από:

1) τη σύναψη, εκ μέρους του τελικού χρήστη, συμβάσεως σχετικά με την παροχή άλλων υπηρεσιών ή από την αγορά εξοπλισμού από συγκεκριμένο προμηθευτή.

[...]»

Η διαφορά της κύριας δίκης και τα προδικαστικά ερωτήματα

15 Με απόφαση της 28ης Δεκεμβρίου 2006, ο πρόεδρος της UKΕ διέταξε την TP να παύσει τις διαπιστωμένες παραβάσεις που συνίσταντο στο ότι εξαρτούσε από τη σύναψη συμβάσεως τηλεφωνικών υπηρεσιών τη σύναψη της συμβάσεως «neotrada tp» για την παροχή υψηλής ταχύτητας προσβάσεως στο Διαδίκτυο. Κατόπιν αιτήσεως επανεξετάσεως που υπέβαλε η TP, ο πρόεδρος της UKΕ, με απόφαση της 14ης Μαρτίου 2007, διατήρησε την απόφαση της 28ης Δεκεμβρίου 2006.

16 Με προσφυγή που άσκησε στις 13 Απριλίου 2007 ενώπιον του *Wojewódzki Sąd Administracyjny w Warszawie* (Διοικητικού Πρωτοδικείου Βαρσοβίας), η ΤΡ ζήτησε να ακυρωθούν οι δύο αποφάσεις του προέδρου της UKΕ, ισχυριζόμενη ότι κακώς εφαρμόστηκε το άρθρο 57, παράγραφος 1, σημείο 1, του νόμου περί τηλεπικοινωνιών, παρά την ασυμβατότητά του με την οδηγία «καθολική υπηρεσία». Το *Wojewódzki Sąd Administracyjny w Warszawie* απέρριψε την προσφυγή αυτή και έκρινε ότι ο πρόεδρος της UKΕ ορθώς εφάρμοσε το άρθρο αυτό.

17 Στις 8 Ιανουαρίου 2008, η ΤΡ άσκησε αναίρεση κατά της τελευταίας απόφασεως ενώπιον του *Naczelný Sąd Administracyjny*, το οποίο αποφάσισε να αναστείλει τη διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

«1) Επιτρέπει το κοινοτικό δίκαιο στα κράτη μέλη να απαγορεύουν σε όλες τις επιχειρήσεις που παρέχουν υπηρεσίες τηλεπικοινωνιών να εξαρτήσουν τη σύναψη συμβάσεως παροχής υπηρεσιών από την αγορά άλλης υπηρεσίας (συνδυασμένη πώληση), και, ειδικότερα, βαίνει το μέτρο αυτό πέραν του αναγκαίου ορίου για την επίτευξη των σκοπών των οδηγιών του τηλεπικοινωνιακού πακέτου [της οδηγίας “πρόσβαση”, της οδηγίας 2002/20/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 7ης Μαρτίου 2002, για την αδειοδότηση δικτύων και υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών (οδηγία “αδειοδότηση”) (ΕΕ L 108, σ. 21), της οδηγίας[-πλαίσιου] και της οδηγίας “καθολική υπηρεσία”];»

2) Σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως στο πρώτο ερώτημα, είναι βάσει του κοινοτικού δικαίου η [ΕΚΑ] αρμόδια να ελέγχει την τήρηση της απαγορεύσεως του άρθρου 57, παράγραφος 1, σημείο 1, του [νόμου περί τηλεπικοινωνιών];»

Επί των προδικαστικών ερωτημάτων

Επί του πρώτου ερωτήματος

- 18 Με το πρώτο του ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο ερωτά στην ουσία αν οι οδηγίες του κοινού κανονιστικού πλαισίου για τις ηλεκτρονικές επικοινωνίες πρέπει να ερμηνευθούν υπό την έννοια ότι αποκλείουν την εφαρμογή εθνικής ρυθμίσεως, όπως η επίμαχη στην κύρια δίκη, η οποία απαγορεύει να εξαρτηθεί η σύναψη συμβάσεως παροχής υπηρεσιών από τη σύναψη, από τον τελικό χρήστη, συμβάσεως σχετικά με την παροχή άλλων υπηρεσιών.
- 19 Από την απόφαση περί παραπομπής προκύπτει ότι η διαφορά της κύριας δίκης ανάγεται στους ισχυρισμούς της TP ότι το άρθρο 57, παράγραφος 1, σημείο 1, του νόμου περί τηλεπικοινωνιών είναι ασύμβατο ειδικά με τα άρθρα 15 και 16 της οδηγίας-πλαίσίου και με τα άρθρα 10 και 17 της οδηγίας «καθολική υπηρεσία». Συγκεκριμένα, η αναιρεσείουσα της κύριας δίκης προβάλλει ότι οι τελευταίες διατάξεις αποκλείουν την εφαρμογή εθνικής ρυθμίσεως η οποία επιβάλλει σε όλους τους επιχειρηματίες να μη συνδέουν τις παροχές τους, χωρίς αξιολόγηση του βαθμού του ανταγωνισμού στην αγορά και ανεξαρτήτως της θέσεώς τους σε αυτήν.
- 20 Επομένως, για να δοθεί απάντηση στο ερώτημα που τέθηκε, πρέπει να ερμηνευθούν οι σχετικές διατάξεις των οδηγιών «πλαίσιο» και «καθολική υπηρεσία».
- 21 Κατά το άρθρο 1, παράγραφος 1, της οδηγίας-πλαίσίου, ο σκοπός της οδηγίας αυτής είναι η δημιουργία εναρμονισμένου πλαισίου για τη ρύθμιση των υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών, των δικτύων ηλεκτρονικών επικοινωνιών και των συναφών ευκολιών και υπηρεσιών. Η εν λόγω οδηγία καθορίζει τα καθήκοντα των ΕΚΑ και προβλέπει σειρά διαδικασιών για να διασφαλιστεί εναρμονισμένη εφαρμογή

του κανονιστικού πλαισίου σε ολόκληρη την Ένωση. Έτσι, η οδηγία-πλαίσιο αναθέτει στις ΕΚΑ συγκεκριμένα καθήκοντα ρυθμίσεως των αγορών των ηλεκτρονικών επικοινωνιών.

- 22 Βάσει του άρθρου 15 της οδηγίας-πλασίου, και ειδικά της παραγράφου του 3, οι ΕΚΑ οφείλουν, σε στενή συνεργασία με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, να καθορίσουν τις σχετικές αγορές στον τομέα των ηλεκτρονικών επικοινωνιών. Κατά το άρθρο 16 της οδηγίας αυτής, οι ΕΚΑ προβαίνουν σε ανάλυση των αγορών που καθορίζονται κατά τα ανωτέρω και εκτιμούν αν οι αγορές αυτές είναι όντως ανταγωνιστικές. Αν μια αγορά δεν είναι όντως ανταγωνιστική, η σχετική ΕΚΑ επιβάλλει ex ante κανονιστικές υποχρεώσεις στις επιχειρήσεις που έχουν σημαντική ισχύ στην αγορά αυτή.
- 23 Όσον αφορά την οδηγία «καθολική υπηρεσία», πρέπει να σημειωθεί ότι το άρθρο της 1, παράγραφος 1, ορίζει ότι, στο πλαίσιο της οδηγίας-πλασίου, η οδηγία «καθολική υπηρεσία» αφορά την παροχή δικτύων και υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών στους τελικούς χρήστες. Σκοπό έχει να διασφαλιστεί δυνατότητα διαθέσεως, σε ολόκληρη την Ένωση, προσβάσιμων από το κοινό υπηρεσιών καλής ποιότητας μέσω πραγματικού ανταγωνισμού και πραγματικών επιλογών, καθώς και να αντιμετωπίζονται οι περιπτώσεις όπου οι ανάγκες των τελικών χρηστών δεν καλύπτονται ικανοποιητικά από την αγορά. Η οδηγία «καθολική υπηρεσία» καθιερώνει τα δικαιώματα των τελικών χρηστών και τις αντίστοιχες υποχρεώσεις των επιχειρήσεων που παρέχουν προσβάσιμα από το κοινό δίκτυα και υπηρεσίες ηλεκτρονικών επικοινωνιών.
- 24 Κατά το άρθρο 10, παράγραφος 1, της οδηγίας «καθολική υπηρεσία», τα κράτη μέλη διασφαλίζουν ότι, για την παροχή ευκολιών και υπηρεσιών πέραν εκείνων τις οποίες αφορούν τα άρθρα 4, 5, 6, 7 και 9, παράγραφος 2, της οδηγίας αυτής, οι καθορισμένες επιχειρήσεις θέτουν τέτοιους όρους ώστε ο συνδρομητής να μην οφείλει να πληρώνει για ευκολίες ή υπηρεσίες που δεν είναι αναγκαίες ούτε υποχρεωτικές για τη ζητούμενη υπηρεσία.
- 25 Το άρθρο 17 της εν λόγω οδηγίας αφορά τους ρυθμιστικούς ελέγχους των λιανικών υπηρεσιών. Κατά την παράγραφο του 1, οι ΕΚΑ επιβάλλουν τις κατάλληλες κανονιστικές υποχρεώσεις στις επιχειρήσεις που έχουν καθοριστεί ως έχουσες σημαντική

ισχύ στην αγορά όταν, κατόπιν αναλύσεως της αγοράς αυτής, μια ΕΚΑ διαπιστώνει ότι η αγορά αυτή δεν είναι όντως ανταγωνιστική και όταν η ΕΚΑ συνάγει ότι οι υποχρεώσεις που επιβάλλονται βάσει της οδηγίας «πρόσβαση» ή του άρθρου 19 της οδηγίας «καθολική υπηρεσία» δεν καθιστούν δυνατό να επιτευχθούν οι στόχοι του άρθρου 8 της οδηγίας-πλαisiού.

- 26 Εν προκειμένω, το άρθρο 17, παράγραφος 2, της οδηγίας «καθολική υπηρεσία» ορίζει μεταξύ άλλων ότι οι υποχρεώσεις που επιβάλλονται βάσει της παραγράφου 1 του άρθρου αυτού μπορούν να περιλαμβάνουν την απαίτηση οι σχετικές επιχειρήσεις να μη δεσμοποιούν χωρίς εύλογη αιτία τις υπηρεσίες τους. Έτσι, η διάταξη αυτή παρέχει τη δυνατότητα στις ΕΚΑ, αφότου διαπιστώσουν ότι μια αγορά δεν είναι ανταγωνιστική, να επιβάλουν στις επιχειρήσεις που έχουν σημαντική ισχύ στην εν λόγω αγορά την κανονιστική υποχρέωση να μη συνδέουν χωρίς εύλογη αιτία τις παροχές τους.
- 27 Κατά συνέπεια, πρέπει να εξεταστεί αν μια εθνική ρύθμιση, όπως η επίμαχη στην κύρια δίκη, θίγει τις εξουσίες που η σχετική ΕΚΑ αντλεί από τις προαναφερθείσες διατάξεις των οδηγιών «πλαίσιο» και «καθολική υπηρεσία».
- 28 Εν προκειμένω, διαπιστώνεται, πρώτον, ότι μια τέτοια ρύθμιση, η οποία απαγορεύει γενικά και χωρίς τη δημιουργία δυσμενών διακρίσεων τις συνδυασμένες πωλήσεις, δεν θίγει τις εξουσίες που η σχετική ΕΚΑ έχει για να καθορίσει και να αναλύσει τις διάφορες αγορές ηλεκτρονικών επικοινωνιών, σύμφωνα με τις διατάξεις αντιστοίχως των άρθρων 15 και 16 της οδηγίας-πλαisiού. Δεν θίγει ούτε την εξουσία της εν λόγω ΕΚΑ να επιβάλει, μετά από ανάλυση μιας αγοράς, ex ante κανονιστικές υποχρεώσεις στις επιχειρήσεις που έχουν σημαντική ισχύ στην εν λόγω αγορά, βάσει του άρθρου 16 της οδηγίας-πλαisiού και του άρθρου 17 της οδηγίας «καθολική υπηρεσία».
- 29 Δεύτερον, όπως υπογράμμισαν ο πρόεδρος της UKC και η Πολωνική Κυβέρνηση, η απαγόρευση του άρθρου 57, παράγραφος 1, σημείο 1, του νόμου περί τηλεπικοινωνιών

σκοπό έχει να υπάρξει αυξημένη προστασία των καταναλωτών στις σχέσεις τους με τις επιχειρήσεις υπηρεσιών τηλεπικοινωνιών. Μολονότι, κατά την άσκηση των καθηκόντων τους, οι ΕΚΑ οφείλουν, σύμφωνα με το άρθρο 8, παράγραφος 4, στοιχείο β΄, της οδηγίας-πλαίσίου, να υποστηρίζουν τα συμφέροντα των πολιτών της Ενώσεως διασφαλίζοντας υψηλό επίπεδο προστασίας των καταναλωτών, παρά ταύτα οι οδηγίες «πλαίσιο» και «καθολική υπηρεσία» δεν προβλέπουν πλήρη εναρμόνιση των πτυχών σχετικά με την προστασία των καταναλωτών. Συγκεκριμένα, το άρθρο 20 της οδηγίας «καθολική υπηρεσία», το οποίο αφορά τις συμβάσεις μεταξύ των καταναλωτών και των παρόχων υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών, ορίζει ότι έχει εφαρμογή τηρουμένων της σχετικής με την προστασία των καταναλωτών ρυθμίσεως της Ενώσεως και της σύμφωνης με το δίκαιο της Ενώσεως εθνικής ρυθμίσεως στον τομέα αυτόν.

- 30 Επομένως, δεν μπορεί να απαγορεύεται από τις οδηγίες «πλαίσιο» και «καθολική υπηρεσία» εθνική ρύθμιση, όπως η επίμαχη στην κύρια δίκη, η οποία, για να προστατεύσει τους τελικούς χρήστες, απαγορεύει μια επιχείρηση να εξαρτήσει τη σύναψη συμβάσεως παροχής υπηρεσιών τηλεπικοινωνιών από τη σύναψη, από τον τελικό χρήστη, συμβάσεως παροχής άλλων υπηρεσιών.
- 31 Όσον αφορά το αν μια εθνική ρύθμιση, όπως η επίμαχη στην κύρια δίκη, συνάδει με τη σχετική με την προστασία των καταναλωτών ρύθμιση της Ενώσεως, πρέπει να υπομνησθεί ότι το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι η οδηγία 2005/29 πρέπει να ερμηνεύεται υπό την έννοια ότι αποκλείει την εφαρμογή εθνικής ρυθμίσεως η οποία, εκτός από ορισμένες εξαιρέσεις και χωρίς να λαμβάνει υπόψη τις ιδιαίτερες περιστάσεις της συγκεκριμένης περιπτώσεως, απαγορεύει κάθε συνοδευόμενη με δώρα προσφορά από τον πωλητή προς τον καταναλωτή (απόφαση της 23ης Απριλίου 2009, C-261/07 και C-299/07, VTB-VAB και Galatea, Συλλογή 2009, σ. I-2949, σκέψη 68).
- 32 Εν προκειμένω, πρέπει να διευκρινιστεί ότι, λαμβανομένου υπόψη του γεγονότος ότι οι επίμαχες στην κύρια δίκη αποφάσεις εκδόθηκαν πριν από την ημερομηνία λήξεως της προθεσμίας για τη μεταφορά της οδηγίας 2005/29, η οδηγία αυτή έχει εφαρμογή στην υπόθεση της κύριας δίκης μόνο μετά την ημερομηνία εκείνη, δηλαδή μετά τις 12 Δεκεμβρίου 2007.

- 33 Κατόπιν των ανωτέρω, στο πρώτο ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι οι οδηγίες «πλαίσιο» και «καθολική υπηρεσία» πρέπει να ερμηνευθούν υπό την έννοια ότι δεν αποκλείουν την εφαρμογή εθνικής ρυθμίσεως, όπως αυτή του άρθρου 57, παράγραφος 1, σημείο 1, του νόμου περί τηλεπικοινωνιών, η οποία απαγορεύει να εξαρτηθεί η σύναψη συμβάσεως παροχής υπηρεσιών από τη σύναψη, από τον τελικό χρήστη, συμβάσεως σχετικά με την παροχή άλλων υπηρεσιών. Ωστόσο, η οδηγία 2005/29 πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι αποκλείει την εφαρμογή εθνικής ρυθμίσεως η οποία, εκτός από ορισμένες εξαιρέσεις και χωρίς να λαμβάνει υπόψη τις ιδιαίτερες περιστάσεις της συγκεκριμένης περιπτώσεως, απαγορεύει κάθε συνοδευόμενη με δώρα προσφορά από τον πωλητή προς τον καταναλωτή.

Επί του δευτέρου ερωτήματος

- 34 Λαμβανομένης υπόψη της απαντήσεως που δόθηκε στο πρώτο ερώτημα, παρέλκει η απάντηση στο δεύτερο ερώτημα.

Επί των δικαστικών εξόδων

- 35 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι κατέθεσαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (τρίτο τμήμα) αποφαινεται:

Οι οδηγίες 2002/21/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 7ης Μαρτίου 2002, σχετικά με κοινό κανονιστικό πλαίσιο για δίκτυα και υπηρεσίες ηλεκτρονικών επικοινωνιών (οδηγία-πλαίσιο), και 2002/22/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 7ης Μαρτίου 2002, για την καθολική υπηρεσία και τα δικαιώματα των χρηστών όσον αφορά δίκτυα και υπηρεσίες ηλεκτρονικών επικοινωνιών (οδηγία «καθολική υπηρεσία»), πρέπει να ερμηνευθούν υπό την έννοια ότι δεν αποκλείουν την εφαρμογή εθνικής ρυθμίσεως, όπως αυτή του άρθρου 57, παράγραφος 1, σημείο 1, του νόμου περί τηλεπικοινωνιών (ustawa — Prawo telekomunikacyjnej) της 16ης Ιουλίου 2004, όπως έχει εφαρμογή στην υπόθεση της κύριας δίκης, η οποία απαγορεύει να εξαρτηθεί η σύναψη συμβάσεως παροχής υπηρεσιών από τη σύναψη, από τον τελικό χρήστη, συμβάσεως σχετικά με την παροχή άλλων υπηρεσιών.

Ωστόσο, η οδηγία 2005/29 ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 11ης Μαΐου 2005, για τις αθέμιτες εμπορικές πρακτικές των επιχειρήσεων προς τους καταναλωτές στην εσωτερική αγορά και για την τροποποίηση της οδηγίας 84/450/ΕΟΚ του Συμβουλίου, των οδηγιών 97/7/ΕΚ, 98/27/ΕΚ, 2002/65/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου και του κανονισμού (ΕΚ) 2006/2004 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου (οδηγία για τις αθέμιτες εμπορικές πρακτικές), πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι αποκλείει την εφαρμογή εθνικής ρυθμίσεως η οποία, εκτός από ορισμένες εξαιρέσεις και χωρίς να λαμβάνει υπόψη τις ιδιαίτερες περιστάσεις της συγκεκριμένης περιπτώσεως, απαγορεύει κάθε συνοδευόμενη με δώρα προσφορά από τον πωλητή προς τον καταναλωτή.

(υπογραφές)